

a) Ahlak ve doğru sözlü olmak

Ahlak, insanın huyları ve kendi isteğiyle yaptığı davranışlarla ilgilidir. Doğruluk yalnız doğru cümle kurmak değil; niyette, sözde ve davranışta dürüst olmaktır.

b) Kavramları yerli yerine koyalım

AHLAK

İyi davranışlar insanın ailesi ve çevresiyle ilişkisini güçlendirir; alay etmek, hile ve yalan ise güveni sarsar.

DOĞRULUK

Bir gerçeği çarpıtmadan söylemek, verdiği sözde durmak, emaneti korumak ve kimseyi kandırmamaktır.

GÜVEN

İnsanlar sözü ve davranışı birbirini tutan kişiye daha kolay güvenir; arkadaşlık da bu güvenle gelişir.

ADALET

Kendisi veya yakını için ayrıcalık istemeden hakkı gözetmek, doğruluğun önemli bir sonucudur.

c) Okulda, evde, çevrede: karar ver ve uygula

1

Kayıp kalem

Arkadaşının kalemini bulduysan saklamaz, sahibine teslim edersin.

2

Grup ödevi

Yapmadığın katkıyı yapmış gibi göstermeyip kendi payını tamamlarsın.

3

Kasada yanlış para üstü

Fazla para verilmişse fark ettiğinde geri verirsin.

4

Yarışta puan

Hakem görmese bile aldığın puanı gerçeğe uygun bildirirsin.

GÜNLÜK HAYATTA BİR ADIM

Sınavda yanlış yaptığın soruyu silip doğru yapmış gibi göstermemen doğruluktur. Hatanı kabul etmek bazen zor gelir; fakat güveni korur ve eksikliğini öğrenmene fırsat verir.

KENDİNİ YOKLA

1

Sözde doğru olup davranışta dürüst olmamaya bir örnek verebilir misin?

2

Doğruluk arkadaşlıkta güveni nasıl kurar?

a) Dürüstlük güveni nasıl korur?

Bir yalanı gizlemek için yeni yalanlar söylemek gerekebilir. Kitap, Hz. Muhammed'in (sav) peygamberlikten önce de el-emin olarak tanındığını ve Hz. Şuayb'ın ölçüde hile yapanları uyardığını anlatır.

b) Kavramları yerli yerine koyalım

EL-EMİN

Güvenilir kişi anlamındadır. Hz. Muhammed (sav) hayatında doğruluk ve güvenilirlikle tanınmıştır.

SÖZÜNDE DURMA

Yapacağım dediğin işi gücün yetiyorsa yerine getirmek; yapamayacağın şeyi sırf hoş görünsün diye vaat etmemektir.

ÖLÇÜ VE TARTIDA ADALET

Hız. Şuayb, hile yapan toplumu uyarmıştır. Bugün de satışta, oyunda ve not paylaşımında aynı ilke geçerlidir.

YALANCI ŞAHİTLİK

Bir olayı görmediğin hâlde gördüm demek ya da yakınıni korumak için gerçeği değiştirmek hem güvene hem hakka zarar verir.

c) Okulda, evde, çevrede: karar ver ve uygula

1

Arkadaş tartışması

İki arkadaş kavgı edince yalnız yakınıni değil, gördüğün gerçeği anlattırın.

2

Online satış

Kullanılmış ürünü yeniymiş gibi tanıtmak dürüstlüğe aykırıdır.

3

Geç kalma

Gerçek mazereti belirtir; suçı başkasına atmazsın.

4

Hatalı ölçüm

Proje deneyinde beklediğin sonucu değil, ölçtüğün sonucu yazarsın.

GÜNLÜK HAYATTA BİR ADIM

Bir sınıf grubunda kaynağı belli olmayan haber gelince "Kesin doğru!" diye paylaşma. Önce öğretmene veya güvenilir kaynağa sor; doğru sözlü olmak, duyduğun her şeyi aktarmak değildir.

KENDİNİ YOKLA

1

Hız. Şuayb'ın ölçü ve tartı uyarısını bir okul durumuna uygula.

2

Neden "şaka yaptım" demek yalanı her zaman zararsız kılmaz?

a) Merhamet nedir, ne değildir?

Merhamet; sevgi, şefkat ve vicdanla bir canlının durumunu fark edip ona zarar vermemeye ve ihtiyacı varsa yardım etmeye yönelmektir. Yalnız acımak değil, duyarlı davranmaktır.

b) Kavramları yerli yerine koyalım

ŞEFKAT

Zorlanan birine incitmeden yaklaşmak; onun kendini güvende hissetmesine yardımcı olmaktır.

VİCDAN

Bir davranışın başkasını incittiğini fark etmeyi sağlayan içsel değerlendirmedir.

EMPATİ

Karşıdaki kişinin ne yaşayabileceğini düşünmek; ancak onun yerine karar verip onu küçümsememektir.

MERHAMETİN KAPSAMI

İnsanlara olduğu gibi hayvanlara ve doğadaki canlılara da özen göstermeyi içerir.

c) Okulda, evde, çevrede: karar ver ve uygula

1

Yalnız oturan öğrenci

Yanına gidip birlikte oynamak isteyip istemediğini sorarsın.

2

Susuz kuş

Güvenli bir yere su koyup canlının ihtiyacını gözetirsin.

3

Hata yapan kardeş

Kızıp utandırmak yerine öğrenmesine yardım edersin.

4

Yaralı hayvan

Tek başına müdahale etmek yerine bir yetişkinden destek istersin.

GÜNLÜK HAYATTA BİR ADIM

Oyunda yavaş kalan arkadaşına “Sen hiç beceremiyorsun” demek yerine “Birlikte deneyelim” demek merhamettir. Hem onun duygusunu fark edersin hem oyuna katılmasını sağlarsın.

KENDİNİ YOKLA

1

Merhamet neden yalnızca acıma duygusundan ibaret değildir?

2

Bir hayvana merhamet gösterirken güvenlik ve sorumluluk nasıl gözetilir?

a) Merhamet hayatı nasıl değiştirir?

Kitap, Allah'ın (cc) Rahman ve Rahîm isimlerinden, Hz. Peygamber'in merhametinden ve yardımlaşmadan söz eder. Merhamet, kişiye huzur; topluma dayanışma kazandırır.

b) Kavramları yerli yerine koyalım

RAHMAN

Kitaptaki açıklamaya göre Allah'ın dünyadaki bütün varlıklara merhamet etmesini ifade eder.

RAHÎM

Kitaptaki açıklamaya göre Allah'ın ahirette inananlara merhamet ve bağışlamasını ifade eder.

BİREYSEL ETKİ

Şefkatli kişi kendini başkalarının yerine koyar, kırıci davranışlarını azaltmaya çalışır.

TOPLUMSAL ETKİ

İhtiyaç sahiplerine el uzatmak ve sorunları birlikte çözmek güven ve dayanışmayı güçlendirir.

c) Okulda, evde, çevrede: karar ver ve uygula

1

Deprem yardımı

Ailenle birlikte uygun yardım malzemelerini ayırıp güvenilir kuruma ulaştırırsın.

2

Okulda yeni öğrenci

Sınıfı tanıtır, soru sormasına alan açarsın.

3

Yaşlı komşu

İhtiyacını sorup ailenin bilgisiyle yardım edersin.

4

Yanlış yapan biri

Hatasını düzeltmesine fırsat verirsın; zararı görmezden gelmezsin.

GÜNLÜK HAYATTA BİR ADIM

Arkadaşın sunum yaparken kelimeleri karıştırdığında gülmemek, konuşması bitince bir güçlü yönünü söylemek küçük ama gerçek bir merhamet örneğidir. Destek, onun yerine bütün işi yapmak değildir.

KENDİNİ YOKLA

1

Rahman ve Rahîm isimleri hangi yönleri vurgular?

2

Merhametin hem kişiye hem sınıfa yararını bir olayla anlat.

a) Adap, nezaket ve selamlaşma

Adap, toplumda yerleşmiş iyi ve güzel davranışları; nezaket, insanlara kibar ve saygılı davranmayı anlatır. Selamlaşmak karşılıklı esenlik ve iyi dilek iletmektir.

b) Kavramları yerli yerine koyalım

ADAP VE NEZAKET

Kurallar birlikte yaşamayı kolaylaştırır: sıraya girmek, teşekkür etmek, özür dilemek ve başkasını dinlemek gibi.

SELAM

Selamünaleyküm, karşıdakine esenlik dileğidir. Selam, karşılıklı iyi niyet ve sevgi bağına güçlendirir.

KARŞILIK VERMEK

Kitapta anılan ayete göre verilen selama dengi veya daha güzeliyle karşılık vermek gerekir.

İZİN ALMAK

Başkalarının evine selam verip izin almadan girmek kişisel alana saygının da göstergesidir.

c) Okulda, evde, çevrede: karar ver ve uygula

1 Sınıfa giriş

Öğretmen ve arkadaşlarını selamlayıp derse hazırlanırsın.

2 Serviste yer

İneni bekleyip sıraya girer, başkasını itmezsin.

3 Misafirlik

Kapıyı çalar, yanıt bekler, içeri girmeden izin istersin.

4 Bir iyilik

Yardım gördüğünde teşekkür eder, hata yapınca özür dilersin.

GÜNLÜK HAYATTA BİR ADIM

Bir arkadaşını koridorda görüp selam verdiğinde "Beni fark etti" duygusu oluşturursun. Yanıt alamadığında kırıci bir hüküm vermeden belki seni duymadığını da düşünürsün.

KENDİNİ YOKLA

1 Selamlaşma yalnız bir alışkanlık değil de nasıl bir iyi dilektir?

2 İzin almakla nezaket arasındaki bağı açıkla.

a) İletişim ve konuşma adabı

İletişim yalnız konuşmak değil, karşıdakini anlamaya çalışmaktır. Kitap; doğru, açık, anlaşılır, güzel ve ölçülü konuşmayı, doğruluğu bilinmeyen bilgiyi aktarmamayı öğütler.

b) Kavramları yerli yerine koyalım

DOĞRU SÖZ

Gerçeği değiştirmeden, hakaret etmeden ve uygun bir zamanda ifade etmektir.

AÇIK ANLATIM

Ne demek istediğini dinleyenin anlayabileceği kelimelerle söylemektir; belirsiz ipuçları vermek değildir.

DİNLEME

Karşıdaki sözünü bitirmeden yanıt planlamak yerine anlamak için dikkatle dinlemektir.

SES VE ÜSLUP

Sesini yükseltmemek, alaycı ve kırıcı sözlerden kaçınmak farklı düşünürken de saygıyı korur.

c) Okulda, evde, çevrede: karar ver ve uygula

1 Grup çalışması

"Hep sen böylesin" yerine "Görevleri yeniden paylaşalım mı?" dersin.

2 Aile toplantısı

Söz almadan bağırılmaz, fikrini uygun zamanda söylersin.

3 Söylenti

Doğrulanmamış duyumu başkasının yanında kesin bilgi diye aktarmazsın.

4 Tartışma

Katılmasan da söz kesmeden dinleyip gerekçeni açıklarsın.

GÜNLÜK HAYATTA BİR ADIM

Mesajlaşırken yanlış anlaşılan bir sözünü daha açık yazabilir veya yüz yüze konuşmayı önerebilirsin. "Ben doğru söyledim, gerisi önemli değil" düşüncesi iletişim için yetmez; üslup da önemlidir.

KENDİNİ YOKLA

1 Doğru bir bilgi kaba bir dille söylendiğinde ne zarar doğabilir?

2 Sınıf grubunda duyulan bir haberi paylaşmadan önce ne yapmalısın?

a) Dijital dünyada da nezaket

İnternet ve sosyal medya iletişimi kolaylaştırır; fakat yanlış bilgi, kırıci sözler ve özel bilgilerin yayılması zarar verebilir. Yüz yüze uyguladığın ahlak kuralları ekranda da geçerlidir.

b) Kavramları yerli yerine koyalım

DOĞRULAMA

Gönderinin kime ait olduğuna ve güvenilir kaynağa bak; emin olmadığını yama.

MAHREMİYET

Kişisel ve iletişim bilgilerini herkese açık alana koyma; başkasının fotoğrafını izinsiz paylaşma.

GÜZEL DİL

Yüzüne söylemeyeceğin alaycı ve aşağılayıcı sözü yorumda veya oyun sohbetinde de yazma.

TÜRKÇEYE ÖZEN

Açık, anlaşılır yaz; yanlış anlaşılacak cümleleri gözden geçir.

c) Okulda, evde, çevrede: karar ver ve uygula

1

Ekran görüntüsü

Özel konuşmayı izin almadan sınıf grubuna atmazsın.

2

Hızlı haber

Kaynak görünmüyorsa paylaşmadan önce güvenilir bir yerden doğrularsın.

3

Oyun sohbeti

Kaybeden oyuncuya hakaret etmek yerine sakın bir yanıt verirsın.

4

Tartışmalı yorum

Görüşünü kişiyi küçümsemeden gerekçelendirirsin.

GÜNLÜK HAYATTA BİR ADIM

Bir arkadaşının fotoğrafına komik görünen bir etiket eklemeyden önce "Onun hoşuna gider mi, izin verdi mi?" diye düşün. Beğeni almak uğruna başkasının mahremiyetinden vazgeçemezsin.

KENDİNİ YOKLA

1

Bir bilgiyi ilk kimin paylaştığını bilmek neden önemlidir?

2

Mahremiyeti korumaya iki somut dijital örnek ver.

a) Sofra adabı ve şükür

Sofra adabı; yeme içme sırasında başkalarını gözetmek, temizliğe dikkat etmek, besmeleyle başlayıp nimetler için şükretmek ve israftan kaçınmaktır.

b) Kavramları yerli yerine koyalım

TEMİZLİK

Yemekten önce ve sonra el yıkamak hem kendini hem başkalarını gözetmektir.

BESMELE VE ŞÜKÜR

Yemeğe Allah'ın adıyla başlamak ve bitince nimetleri için teşekkür etmek bilinçli bir tutumdur.

PAYLAŞILAN SOFRA

Herkesi beklemek, kendi önünden yemek ve ağzında yemek varken konuşmamak saygıyı güçlendirir.

İSRAFI ÖNLEME

Yiyebileceğin kadar almak; artanı uygun biçimde değerlendirmek nimetin değerini bilmektir.

c) Okulda, evde, çevrede: karar ver ve uygula

1

Yemekhane sırası

Öne geçmez, diğerlerinin hakkına saygı duyarsın.

2

Açık büfe

Tabağı doldurup bırakmak yerine önce küçük porsiyon alırsın.

3

Yemek hazırlığı

Yemeği yapana teşekkür eder, beğenmediğini kırmadan söylersin.

4

Sofrada kardeşin

Paylaşırken yalnız kendi sevdiğin parçaları seçmezsın.

GÜNLÜK HAYATTA BİR ADIM

Okul yemekhanesinde yemeğini alırken önce az koydurup ihtiyacın olursa yeniden istemek hem israfı azaltır hem senden sonra gelen öğrencinin hakkını gözetir.

KENDİNİ YOKLA

1

İsrafı önlemek ile başkalarının hakkını gözetmek nasıl birleşir?

2

Sofra adabının iki kuralını gerekçesiyle açıkla.

a) Vatan sevgisi: kavramlar

Vatan; milletin yaşadığı, geçmişi ve ortak değerleriyle bağ kurduğu yerdir. Bağımsızlık sayesinde insanlar dillerini, kültürlerini ve inançlarını özgürce yaşayabilir.

b) Kavramları yerli yerine koyalım

VATAN

Milletin geçmişini, bugünü ve geleceğini birbirine bağlayan, sınırları belli yurt toprağıdır.

MİLLET

Aynı topraklarda yaşayan ve tarih, dil, gelenek gibi ortak bağları paylaşan insan topluluğudur.

ŞEHİT

Kitaptaki bağlamda Allah yolunda veya din, vatan ve can güvenliğini savunurken savaşta hayatını kaybeden mümindir.

GAZİ

Vatan savunması için savaşa katılıp hayatta kalan kişidir; şehit ve gazi aynı kavram değildir.

c) Okulda, evde, çevrede: karar ver ve uygula

1

Millî gün

Törene katılırken geçmişteki mücadelelerin anlamını öğrenirsin.

2

Tarihî mekân

Ziyaret ettiğin yeri korur, tarihini araştırırsın.

3

Ortak çevre

Sınıfı, mahalleyi ve doğal kaynakları sahiplenirsin.

4

Anma

Şehitlerin ve gazilerin hatırasına saygı gösterirsin.

GÜNLÜK HAYATTA BİR ADIM

İstiklal Marşı'nı törende yalnız ezbere söylemekle kalmak; bağımsızlığın neden önemli olduğunu düşün. Vatan sevgisi, ortak değerleri öğrenmek ve başkalarının hakkına saygı göstermekle başlar.

KENDİNİ YOKLA

1

Vatanı sıradan bir toprak parçasından ayıran nedir?

2

Şehit ve gazi kavramlarını karıştırmadan açıkla.

a) Vatan sevgisi emek ister

Kitap Çanakkale, Kurtuluş Savaşı ve Kıbrıs'taki mücadeleyi vatan savunmasıyla ilişkilendirir. Barış zamanında ise çalışmak, üretmek, kamu malını korumak ve sorumluluk almak da vatani sevmektir.

b) Kavramları yerli yerine koyalım

BAĞIMSIZLIK

Toplumun kendi geleceği hakkında özgürce karar verebilmesidir; onu korumak ortak sorumluluktur.

BİRLİK VE DAYANIŞMA

Zorluklar karşısında birbirini dışlamadan ortak iyilik için hareket etmektir.

ÇALIŞMAK VE ÜRETMEK

Bilim, eğitim ve emekle ülkenin gelişimine katkı sağlamak barış zamanının önemli görevidir.

ORTAK MALA ÖZEN

Okulu, parkı, kütüphaneyi ve kaynakları korumak küçük görünen büyük bir vatan görevidir.

c) Okulda, evde, çevrede: karar ver ve uygula

1 Okulun eşyası

Sıraya zarar vermez, varsa zararı sorumlu kişiye bildirirsin.

2 Bilim projesi

Ekipçe gerçek bir ihtiyaca çözüm üretmeyi denersin.

3 Mahalle temizliği

Çöpü yere atmaz; uygun çalışmaya katılırsın.

4 Fikir ayrılığı

Farklı görüşleri dinler, birliği dışlamakla karıştırmazsın.

GÜNLÜK HAYATTA BİR ADIM

"Ülkemi seviyorum" demek önemli, ama tek başına yeterli değildir. Ödevini özenle yapmak, dürüstçe çalışmak, geri dönüşüme katkı vermek ve kamu malını korumak bu sevginin günlük karşılığıdır.

KENDİNİ YOKLA

1 Barış zamanında bir öğrencinin vatan sevgisine üç örnek ver.

2 Vatan sevgisi neden yalnız savaş zamanındaki davranışlarla sınırlı değildir?

a) Kunut duaları: birinci dua

Kunut, namazda Allah'a sığınarak dua etmeyi anlatır. Kitap, Kunut dualarının yatsıdan sonra kılınan vitir namazının son rekâtında okunduğunu belirtir. Birinci dua yardım, bağışlanma ve şükür üzerinde durur.

b) Okunuşu: ders kitabındaki dizilişi izle

Allâhümme innâ nestaînüke ve nestağfirüke ve nestehdîk.
Ve nü'minü bike ve netûbü ileyk ve netevakkellü aleyk.
Ve nüsñi aleykelhayra küllehû neşküruke velâ nekfürük.
Ve nahleu ve netrukü meyyefcürük.

Anlamı (özet): Allah'tan yardım, bağışlanma ve doğru yol isteriz; O'na inanır ve güveniriz. Nimetleri için şükreder, nankörlükten ve isyandan uzaklaşırız.

c) Anlamdaki ana düşünceler

YARDIM DİLEME

Güçlükte Allah'ın yardımını isteme.

BAĞIŞLANMA

Hatayı fark edip bağışlanma dileme ve düzeltme.

İMAN VE GÜVEN

Allah'a inanma, tövbe etme ve O'na güvenme.

ŞÜKÜR

Nimetlerin farkında olma, nankörlükten kaçınma.

ç) Yaşantına taşı

1 Zor ders

Çalışıp yardım isteyerek sorumluluğunu da yerine getirirsin.

2 Hata

Özür diler ve zararı telafi etmeye çalışırsın.

DUAYI ANLAYARAK OKU

Dua ederken "Allah'ım yardım et" demek çalışmayı bırakmak değildir. Çaba göstermek, hatanı düzeltmek ve birinden destek istemek duadaki güven ve sorumlulukla birlikte yürür.

KENDİNİ YOKLA

1

Kunut 1'de geçen dört temel isteği say.

2

Şükretmek bir okul gününde nasıl görünür?

Ana kaynak: MEB 6. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı (2025), s. 96-98.

a) Kunut duaları: ikinci dua

İkinci Kunut duasında yalnız Allah'a kulluk etmek, namaz ve secdeyle O'na yönelmek, rahmetini ummak ve kötülükten sakınmak öne çıkar. Okunuşu çalışırken kitabın sesli kaynağını ve öğretmenini izle.

b) Okunuşu: ders kitabındaki dizilişi izle

Allâhümme iyyâke na'büdü ve leke nüsallî ve nescüdü.
Ve ileyke nes'â ve nahfidü.
Nercû rahmeteke ve nahşâ azâbeke.
İnne azâbeke bilküffârî mülhık.

Anlamı (özet): Yalnız Allah'a ibadet ve secde eder, O'na yönelmek için çabalarız. Merhametini umar, azabından sakınır ve inkârın sonucunu düşünürüz.

c) Anlamdaki ana düşünceler

YALNIZ ALLAH'A

İbadet ve secdenin Allah'a yönelmesi.

GAYRET

Allah'a yakınlaştıracak güzel işleri isteme.

RAHMET UMUDU

Allah'ın merhametini ve bağışlamasını dileme.

SORUMLULUK

Yanlış davranışın sonucunu düşünüp sakınma.

ç) Yaşantına taşı

1 İbadet

Namazı yalnız gösteriş için değil, bilinçle kılsın.

2 Seçim

Öfkeyle kırıcı söz söylemeden önce sonucunu düşünsün.

DUAYI ANLAYARAK OKU

Kunut 1 yardım ve şükre, Kunut 2 kulluk ve rahmet umuduna dikkat çeker. İkisinde de öğrendiğin anlamı günlük davranışına taşımayı dene.

KENDİNİ YOKLA

1

Kunut 1 ve Kunut 2'nin birer ayrı vurgusunu söyle.

2

Rahmet umudu ile sorumluluk bilinci nasıl birlikte olur?

Ana kaynak: MEB 6. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı (2025), s. 96-98.

a) Üniteyi birbirine bağla

Bu ünitedeki değerlerin ortak sorusu şudur: Davranışım başkasının güvenliğini, hakkını ve iyi oluşunu nasıl etkiler? Bir kavramı bilmek, onu doğru bir kararda kullanabildiğinde anlam kazanır.

b) Altı durakta tekrar

DOĞRULUK

Gerçeği söyle, emaneti koru, hileden kaçın.

MERHAMET

İhtiyacı fark et, incitmeden yardım et.

NEZAKET

Selam ver, dinle, izin iste, kırılcı olma.

VATAN SEVGİSİ

Ortak mirası ve kamu malını koru; çalış.

KUNUT 1

Yardım, bağışlanma, güven ve şükür iste.

KUNUT 2

Yalnız Allah'a kulluğu, rahmet umudunu hatırla.

c) Önce düşün, sonra karar ver

1 Söylenti

Doğrula; arkadaşına zarar verebilecek haberi hemen yayma.

2 Öfkeli bir an

Sözlerini seç; haklı olsan bile kırılcı konuşma.

3 Ortak alan

Sana ait olmasa da okulun malını ve çevreyi koru.

BEŞ GÜNLÜK AHLAK GÜNLÜĞÜ

Bu hafta her gün bir davranışını seç: Pazartesi doğru söz, salı merhamet, çarşamba selam ve dinleme, perşembe israfı önleme, cuma ortak alanı koruma. Akşam "Neyi iyi yaptım, neyi düzelteceğim?" diye düşün.

KENDİNİ YOKLA

1

Merhametle doğruluğun birlikte gerektiği bir olay kur ve çözüm öner.

2

Kunut dualarının ortak yönünü kendi cümlele açıkla.

